

katzen, eta haren sona handituz joan zen nazioartean *The Conservationist* (1974), *Burger's Daughter* (1979), *July's People* (1981), *A Soldier's Embrace* (1980) eta beste hainbat lan eskerekin. 1991n jaso zuen Literaturako Nobel saria; «bere lan epiko apartekin giza-teriarri zerbitzu bikaina» eman izana aitortu zion epaimahaiak.

Egiaren bilaketa

Gordimerrek ingelesez idatzi zuen bere obra osoa, eta, Coetzeearekin batera, XX. mendeko Hegoafrikako literaturako idazle nabarmenetakotzat jotzen da. Bere bizitza eta obra elkarri lotuta joan ziren ezinbestean, eta inguruak sorrarazten ziona maiz eraman zuen paperera. Berak ere iritzi izan zion idazleengan «erabateko eragina» duela bizilekuak, eta bera ez zela salbuespen bat horretan. Hegoafrikan ez beste herrialde batean jaio izan balitz, zer-nolako idazlea izango ote zen galdetzen zion bere buruari; eta, halere, ez zuen uste idazle batek «gatazkak edo gai handiak» beharrezko zituenik. Izan ere, haren hitzetan, «poesia, narrazioa, pintura... ez dira sortzen gertakarietatik, haien oihartzunetatik baizik».

Adituek maiz goretzi zioten errealtatearen eta fikzioaren arteko oreka maisuki menperatzea. Behatzearekin lotzen zuen, beste behin ere, langintza hori. Bizikide bat lotan ikustearekin alderatu izan zuen: «Gorputz horri begiratu, eta ezagutzen ez duzun zerbait baino ezin duzu ikusi, zuretzat sekretua den zerbait. Noski, idazleak osatu egiten du hori, asmatu egiten du». Haren ustez, «fikzioa barne munduaren esplorazioa» baita.

Idazketa egia bilatzeko tresna bat ere bazen Gordimerrentzat. Baina idazle bakoitzak «egiaren ale txiki bat» besterik ezin zuela antzeman ere argi zuen. Literatura zen harentzat mundua ulertzeko bidea. «Nik uste dut deskubritzeko prozesu batean gaudelako idazten dugula; bizitza esploratzen, gizakiek egiten duten historia, eta gizakiak egiten dituen historia. Erljioak eta ohiturak esploratzen ditugu, horiek direlako giza izaeraren inguruan dauden egiturak». Bestela esanda: «Nor-bait atzerrira doanean eta gauza berriak ezagutzen dituen bezala da. Berdin gertatzen da liburuekin. Ezagutzen dugunaren eta ezagutzear gaudenaren arteko espazioa betetzen dute eleberriek».

Gordimer 2014ko uztailaren 13an hil zen, Johannesburgoko bere etxean. Haren lanik ez dago euskaraz argitaraturik. ●

KRIKA

Hemendik ez oso urrun

Irati Majuelo

Ibilbide luzeko idazlea da Juan Luis Zabala, eta askotariko genero eta estiloak landu ditu urteen joanean. Oraingo honetan, zientzia fikzioa jo du hamabost kontakizun laburrez osaturiko liburuan. Istoria bakoitza independentea bada ere, denek dute amankomunean AGK (Agin-taritz Global Konputarizatu) teknologia, gizateriaren egiturak, bizimoldea eta biziraupena antolatzen dituen adimen artifiziala. Izan ere, gizakiek euren burua gobernatzeari uko egin diote ipuin hauetan, dimisioa eman dute, liburuaren izenburuari keinu eginez.

Zientzia fikzioa tradizio luzeko generoa da, gureaz bestelako munduak imajinatzea, etorkizun posibleei buruz gogoetatzea duena ardatz. Horretarako, ekintza espazio-denborazko koorde-



'DIMISIOA'
Egilea: Juan Luis Zabala.
Argitaletxea: Susa.

natu imaginarioetan kokatu ohi da, balizko aurrerapen zientifikoei edo sozialei buruz hausnartzeko. Kasu honetan, Zabala Euskal Herria hartu du kokaleku nagusi, etorkizunean independente izango den herri bat aurkeztu du, hari buruzko zertzelada gutxi eskaini arren: AGK-k aginduta lortu da independentzia eta euskara da hizkuntza nagusia, nahiz eta aberastatsun linguistikoa galdu duen. Euskal Herritik kanpo ere,

KRIKA

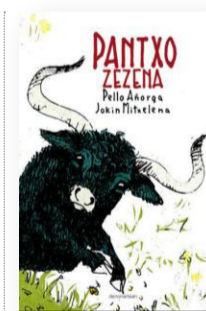
Enpatia ariketa

Imanol Mercero

Zer-nolako azal indartsua duen liburu honek! Badu, gainera, barruan zer aurkituko dugun iradokitzen ahala, zeren eta hemen barruan plazararako zezen bati gertatutakoa kontatzen baitzaigu, anekdota moduan.

Narratzaileak Pantxo zezenaren ikuspuntua ematen digu, ipuinetik bezainbat kronikatik duen moldean. Baserrian lasai nola bizi zen ikusten dugu, animalia adiskideekin batera, gizakirik gabe, gureetakoen arrastorik ez dago eta. Halako batean, ordea, zuri-gorritz jantzitako gizajendea agertzen da, kamioi batean sartu eta herriko festetara eramateko.

Ekintza bortsazkoa da, zezenaren gogoaren kontrako, hurrengo egunetan gertatuko zaionaren aurrekari. Plazan ibiliko dute, egunero, zuri-gorritz jantzitakoak airean ibiltze-



'Pantxo zezena'
Idazlea: Pello Añorga.
Ilustratzailea: Jokin Mitxelena.
Argitaletxea: Denonartean.

ko, kopetakoka, adarkadaka. Eta, halere, gustura daudela dirudi! Pantxok egoera nola hala jasaten du, harik eta baten batek banderilla sastakatzaren dion arte. Haren marruak! Orditik aurrera, Pantxoren ahalegin guztiak etxera bueltatzekoak dira, ihesean atzetik zapi gorridunak dituela.

Kontakizuna album ilustratu baten eran irakur daiteke, irudiek asko dute esateko, eta testua ikusitakoa janzteaz edota ñabardurak egiteaz arduratzen da. ●

KRIKA

Hau ez da 'Jaja' diskoa

Imanol Mercero

Jajatxo protagonistak liburuari izena jartzen dio, eta ez alferrik, bere neurrira sortu dira-eta kontakizuneko ezagurri guztiak: Inor ez da ezer Jajaxorentzat ari ez bada, lekurik ez da Jajatxo handik ez badabil, eta gertaerak, gertaerak Jajaxoren izateko moduaren arabera dira.

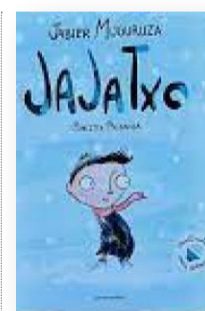
Egun bateko kronika da, goizean jaikitzen denetik, gauean oheratzen den arte, herrian zehar nondik, nola eta zertan dabilen kontatzen diguna.

Pausaleku bakoitzean gertaera bat biziko du, ezustekoa beretzat, baina déjà vu moduko bat ingurukoentzat, Jajaxok memoria oso txarra omen daukalako, narratzaileak ohartarazten gaituenez.

Ipuinaren beste ezaugarri oso hanpatu bat da protagonistak hainbat hitzekin totelka egiten duela, eta, imitazioz-edo, narratzaileak ere bai.

kulturalak XX. mendekoak (Uztapide, Bowie, Kafka, eta abar), bizimoduan apenas dagoen aldaketarik adimen artifizialaren teknologiez gain eta harreman-ereduek bere horretan jarraitzen dute: familiar ardatzutako bikote heterosexualetan. Hortaz, espazio-denborak aldatu bai, baina ez dira eszenatoki berriak espekulatzen baliatzen.

Horrekin ez dut esan nahi genero hau ezaugarritzen duten hausnarketarik edota irakurketa politikorik ez dagoenik. Ironia eta idazkera argia lagun, utopia epela proposatzen baitu Zabala, gatazkari gabeko gatazka eragiten duena: ez dago gerrarik, planetaren biziraupena ziurtatuta dago, baina gizakiak bere burua gobernatzeko autonomia galdu du. Monitorizatutako bizitza horrek zenbait gai azaleratzen ditu: teknologiaren erabilera, kontrola, mesede-tratuak eta konspirazioak, besteak beste. Hala ere, idazleak panfleto-tonura jotzen du sarri, eta zenbait gai derrigortu samar lantzen direla sumatzen da. ●



'Jajatxo'
Idazlea: Jabier Muguruza.
Ilustratzailea: Concetta Probanza.
Argitaletxea: Denonartean.

Ezaugarri horien guztien batura ez da desiragarriena izan, Gloria Fuertesena edota Quentin Blakeren dohainak eduki behar direlako halako baliabide narratiboekin emaitza itxurosoa lortzeko.

Indargunea nonbait edukitze-kotan, Maite Larburuk egin dion audioan dago, QR bidez eskuragarri jarri zaiguna. ●